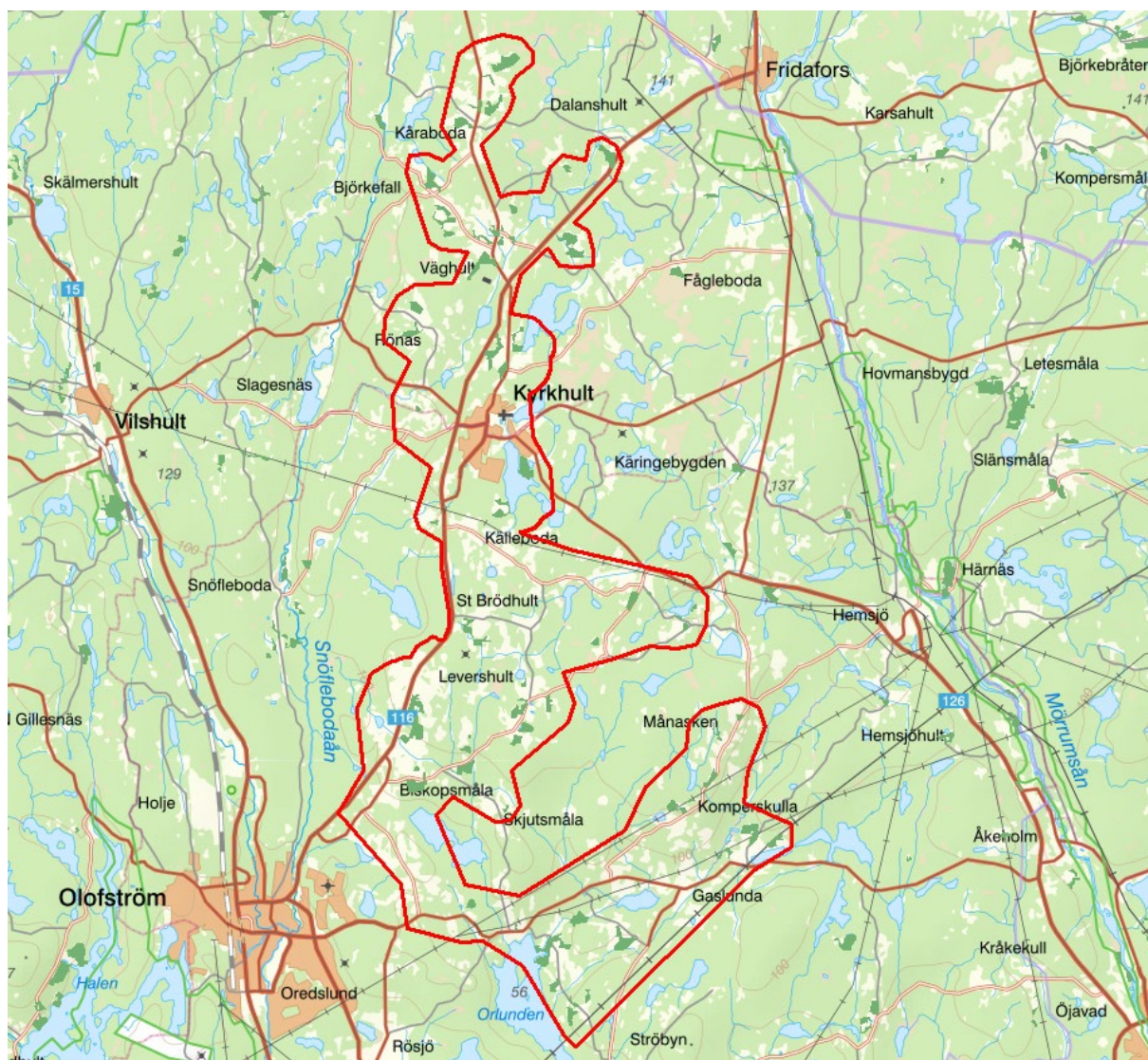

Kåraboda - Kyrkhult - Gaslanda

Id.nr.	KE0003
Län	Blekinge
Naturtyp	Gräsmarker
Värdetraktsbeskrivning upprättad	2021-11-30
Värdetraktsbeskrivning senast reviderad	Ingen revidering gjord

ALLMÄN INFORMATION

Inom värdetrakten finns ett flertal välbevarade byar med karaktärsfulla och välbevarade gårdsmiljöer. I Byarna finns odlingsmarker och hagmarker, en stor del av naturbetesmarkerna utgörs av gamla slättermarker. Många av betesmarkerna har hävdgynnad flora och är artrika. Hamlade träd och stenmurar förekommer. En del småbyar och torp förekommer också.

Bengtsboda ligger i norra delen av trakten och består av välbevarade omgivna av vackra och välhävda hagmarker. Bengtsboda är representativt för en utskiftad by i skogsbygden med karaktärsfulla och välbevarade gårdsmiljöer. Våghult, norr om Kyrkhult består är en välbevarad by omgiven av vackra hagar och odlingsmarker med en artrik och hävdberoende flora. Merparten av naturbetesmarkerna utgörs av gamla slätterängar. Byn Rönås är en ålderdomlig klungby med karaktäristiska inslag av stengärdesgårdar och hamlade träd. Omgivande öppna marker är till stor del stenröjda.

Sydost om Kyrkhult på östra sidan av Södersjön ligger Isabackarna. Området betades tidigare men har nu börjat växa igen med ädellöv. Kring torpruinen finns fortfarande hävdgynnad flora och hagmarkssvampar. Området är ett populärt strövområde för det närbelägna Kyrkhult.

Söder om Kyrkhult ligger flera mindre byar i skogsbygden med omväxande och traditionellt präglade odlingsmarker. Baggamåla består av tre gårdar i ett vackert och kuperat landskap vid Baggamålasjön. Kärrabol uppvisar ett ålderdomligt jordbrukslandskap med välhållna gårdar i högt monumentalt läge på en sydvästsluttning vid gränsen mellan öppen mark och skog. Lilla Ry och Kopparemåla byar ger tillsammans en representativ bild av kulturlandskapet i skogsbygden.

Längre söderut breder ett vackert kulturlandskap ut sig kring Hemmingsmåla by där beteshagar med solitära ekar utgör ett karaktäristiskt inslag i odlingslandskapet. Vid sjön Orlundens östra sida ligger byn Erikstorp med flera större och välhållna gårdar, och betesmarker med hamlade träd och fina stenmurar. Här finns också en allé av äppelträd.

Trakten följer Gaslundaån österut mot Gåragöl, Komperskulla och Månasken. Landskapet är kuperat, bitvis ålderdomligt och har ett innehållsrikt odlingslandskap, inramat av lövskog. I Komperskulla finns en liten, men mycket artrik slätteräng

NATURVÄRDEN

En lång kontinuitet av brukande och hävd har skapat höga biologiska värden i odlingslandskapet. I de naturliga gräsmarkerna, som inte påverkats av gödsling eller markbearbetning finns de flesta av odlingslandskapets djur- och växtarter. Dessa är beroende av hävd genom bete eller slätter för att finnas kvar. De naturliga gräsmarkerna är de viktigaste komponenterna för biologisk mångfald i odlingslandskapet.

Naturvärdena hänger intimt samman med kulturhistoriska värden bland annat i form av biologiskt kulturarv, som även vittnar om hur våra förfäder levde och brukade marken.

Odlingslandskapets kantzoner och småbiotoper som stenmurar, åkerholmar, våtmarker, småvatten och solitära träd är boplatser och livsmiljöer för många växt och djurarter och de

fungerar också som spridningskorridorer för många arter. De är därför viktiga komponenter i en grön infrastruktur.

Områdets gräsmarker utgörs till största delen av näringsfattiga hagmarker, en del av dem tyvärr ohävdade och igenväxande. Exempel på hävdberoende rödlistade arter är slättergubbe, svinrot, granspira och backmåra. Hagmarkerna hyser även flera arter av ängssvampar, bland annat den rödlistade praktvaxskivlingen.

NUVARANDE MARKANVÄNDNING OCH SKÖTSEL

Markanvändningen inom trakten är varierad med brukad jordbruksmark och betesmarker. Inom trakten finns också brukad skogsmark. Tätorten Kyrkhult ingår i trakten. Ett mindre område som har formellt skydd som Natura 2000.

MARKÄGARSTRUKTUR

Värdetrakten utgörs av ett område med blandad markägarstruktur men där privatägd mark dominerar.

EKOSYSTEMTJÄNSTER

Traktens gräsmarker tillhandahåller en mängd viktiga ekosystemtjänster. En av de viktigaste är att de möjliggör en förbättrad pollinering av grödor om de ligger i anslutning till en odlad gröda. Genom ett varierat landskap med många olika typer av miljöer och strukturer såsom bryn, murar, åkerrenar och liknande gynnas artdiversiteten och därmed också en naturlig kontroll av skadedjur.

Gräsmarkerna är också viktiga för produktion av livsmedel som kött och mjölkprodukter, främst genom bete. Naturbetesmarkerna har ofta höga kulturhistoriska värden och ängs- och hagmarksfloran är en del av vårt biologiska kulturarv. Öppna marker bidrar även till rekreationsupplevelser genom dess höga artdiversitet och upplevelsen av ett öppet landskap som uppskattas av många människor. Gräsmarker är följaktligen mångfunktionella, det vill säga de bidrar med många olika ekosystemtjänster.

ÖVERGÅNGSMILJÖER

Övergången mellan jordbruksmark och andra naturtyper såsom skog eller vatten har ofta en stor artrikedom. Särskilt artrika är bryn, övergången från gräsmark till buskar, träd och skog. Det beror dels på att arter från både skogs- och jordbruksmarken kan förekomma där. Här finns också arter som är beroende av flera miljöer under sin livstid. Därtill bildar övergången en specifik miljö och vissa arter finns bara i bryn. Brynen kan också skapa gynnsamt mikroklimat genom att tillgodose både sol och lä-effekter

Dagens landskap innehåller många "nya" typer av gräsmarksbiotoper som vägkanter, järnvägsvallar, kraftledningsgator, flygplatser och golfbanor. Genom att ytterligare utveckla skötseln på större arealer av infrastrukturens biotoper kan dessa miljöer ha en stor utvecklingspotential för biologisk mångfald och grön infrastruktur.

UTMANINGAR

Nedläggning av jordbruk och igenväxning är det största hotet mot gräsmarkerna och innebär stora utmaningar för odlingslandskapets biologiska mångfald, ekosystemtjänster och gröna infrastruktur. Hoten mot den ursprungliga ängs- och hagmarksfloran är främst utebliven hävd, vilket ganska snabbt låter ett fåtal konkurrensstarka växter ta över. Andra hot är gödsling av de öppna markerna vilket snabbt ger en utarmning av floran. Ett fjärde hot är att avstånden mellan välhävdade och ogödslade fodermarker har ökat, vilket kan leda till att populationer av vissa arter blir för små för att på sikt kunna överleva; genutbytet blir obefintligt. Spridningskorridorer som till exempel vägkanter är därför mycket viktiga inslag i landskapet.

I vissa områden kan förekomst av vildsvin vara ett hot mot gräsmarkerna, eftersom de bökar sönder naturbetesmarker och slåtterängar med höga floravärden.

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

God generell hänsyn i kombination med naturvårdande insatser bör vara vägledande vid åtgärder i värdestrakten. Det är fördelaktigt om alla naturvårdsinsatser, små som stora, görs utifrån gemensamma biologiska prioriteringar eftersom samordning gynnar uppkomsten av positiva effekter på landskapsnivå.

Exempel på åtgärder som ökar arealen av gräsmarker är

- Restaurera betesmarker
- Slå väg- & åkerrennar
- Öppna för nya samarbeten, t ex beta ledningsgator
- Nyskapa (blivande artrika) gräsmarker

Exempel på åtgärder som syftar till att förbättra kvaliteten på gräsmarker är

- Håll efter igenväxningsvegetation
- Ingen tillskottsutfodring
- Styr betestryck genom fällor
- Skapa eller gynna bryn, solvarma gläntor, sandblottor och spara döda träd

Exempel på åtgärder som syftar till att minska avståndet mellan värdefulla gräsmarker är

- Restaurera eller nyskapa gräsmarker belägna inom spridningsavstånd från befintliga gräsmarker
- Sammanbinda gräsmarker i landskapet genom korridorer eller ”naturtypsöar”

HÄNSYNSTAGANDE VID PRÖVNING OCH PLANERING

Det är fördelaktigt om hänsyn till värdestraktens kännetecken och karaktär gällande arter, miljöer och landskap iaktas vid markanvändning och rådgivning. Att områden med samma karaktär ligger tillräckligt nära varandra ger bättre förutsättningar för att de arter som hör till gräsmarkerna ska överleva.

REFERENSER, ATT LÄSA MER

Artportalen, www.artportalen.se

Bevarandeplan för odlingslandskapet i Blekinge län, Länsstyrelsen Blekinge 1995.

Ängs- och betesmarksinventering. Jordbruksverket 2004. Tillgänglig:
<https://etjanst.sjv.se/tuvaut/site/webapp/tuvaut.html>

Blekinges Flora. Fröberg L. 2006. SBF-förlaget, Uppsala.

Plattform för arbetet med grön infrastruktur i Blekinge län, Länsstyrelsen Blekinge 2019.
Rapport 2019:14

Rödlistade arter i Sverige 2020, SLU Artdatabanken 2020. SLU, Uppsala.